

Budai kafakombák

Irta: TÁBORI KORNÉL.

— Rejtelmes vendég a Várpalotában —

Ijesztő furcsa hangok szűrődtek ki egy holdtalan éjszaka a királyi palota istállójából. Horkantak a nemes paripák, I. Ferenc József híres lipizai lovai mind erősebben kezdtek dobogni és valami ismeretlen hangu vinnyogás tarkította a növekvő zajt.

Már pitymallott, amikor egy istállófiu be akart menni. De sohasem látott, titokzatos állat ugrott a melléne. A fiu halálos ijedtséggel csapta be az ajtót és felszaladt a felügyelőhöz. Szakadozva dadogta

el kalandját, amire az inspektor fegyvert fogott és két embert is beparancsolt az istállóba. Nagy dorongokkal kikergették onnan az ismeretlen állatot. A felügyelő lelőtte és azután állapították meg, hogy — *vidra*.

A király is érdeklődött iránta és kivitték Gödöllőre, ahol Ferenc József megtekintette és mivel ritka hatalmas példány volt, ki is tömette magának.

Honnan került ez a vidra az udvari istállóba? Öreg emberek csak suba alatt, halkán mesélték:

— Régi, titkos ut vezet föl a földalatti üregekből. Egyszer még

DÖRNER LÁSZLÓ

TENISZ SZAKOKTATÓ

II., FŐ-UTCA 51, I. EM. 1

TENISZ SZAKÜZLET
JAVÍTÓ MŰHELYLegjobb magyar, olasz, francia, belga és angol ütők **P 16.-tól**

HUROZÁS — JAVÍTÁS

A BUDAI NAPLÓ olvasói 5 százalékos engedményben részesülnek.

merénylők is följuhathatnak rajta, de legalább a budai tolvajok kitünő helyet találhatnak odalent.

Megindult a szigorú vizsgálat, de akkoriban semmi a nyilvánosság ele nem került. A híres és később öngyilkossá lett Bérczy rendőrtanácsos diszkrét nyomozásai közé tartozott ez is.

Nem irtak azután többet a budai rejtelmes barlangpincékről, amíg a *Budai Napló* újra föl nem vetette a témát.

Az áruló katonasapka

Utóbb történt, hogy a Tárnok-ucca egyik igen előkelő háztulajdonosa — gróf Esterházy — panaszt tett a rendőrségen, hogy legértékesebb borait és egyéb holmiját ismeretlen tettesek alaposan megdézsmálták. Az óborokat pincéjében tartotta. Hasztalanul szimatolt a detektívek, sokáig nem tudták a zsványok nyomára jutni. Végre néhány bátor ember jól fölfegyverkezve behatolt a házi pince alatti katakombába.

A félelmetes üregből folyosó vezetett tovább s itt egy katonasipkát találtak. Tanakodtak, aztán tovább hatoltak. Kiderült, hogy a földalatti folyosó a kaszárnyába vezet és a bakák ezt kifundálva, átjártak a háziur remek boráért és más elemőzsiáiért.

Most aztán megértették Esterházy grófék, hogy néha csöndes éjszakákon miért hallatszanak olyan csodálatos „szellemhangok“ a föld alól. A jókedvű bakák a tokaji bor hatása alatt danolásztak s a vastagfalú mély üregből, mint távoli „okkult“ tompa moraj döbentette meg a vidám nóta a vén palota lakóit.

Ilyenféle tolvajlás nagynéha ma is előfordul. Közbiztonsági nézőpontok is követelték tehát, hogy rendet csináljanak a budai katakombákban, mert a budai vár alatt egy másik egészen csöndes városrész van. A katakombák titokzatos sora ez, amely több, mint tízezer méternyi hosszúságban vonul el, sokhelyt mélyen az öreg házak alatt.

A földalatti Buda titkai

Ilyen katakombába nincsen sehohol a világon. A Róma környékén lévő, amelyekben a régi keresztények laktak és temetkeztek, nagyobb terjedelműek, de kevésbé mélyek. A budaiak két-, sőt háromemeletesek.

Némelyek szerint még az őskorban vájták az üregeket, amikor az ember gyakran a föld gyomrában talált menedéket a ragadozó állatok elől. Később a szükséghez képest fölhasználták és kibővítették az üregeket.

Mások szerint Buda lakosai a tatár, török hadak betöréseikor kerestek buvóhelyet pincéik alatt s utóbb a török hódoltság idején — meg is nagyítva azokat — a vár éllelmi és védő eszközeit raktározták el az üregekben.

Kézelfogható bizonyosságokat az utóbbi föltevésre találtak, amikor a főváros mérnökeivel magam is bejártam ezeket a katakombákat. Akkor (1904. őszén) még sokkal többbe lehetett bejutni, nem falaztak el annyit a hivatlan vendégek elől.

A Szent György tér 6. számú házában sziklapincéjében találtak egy befalazott követ, amelyet 1760-as évszám és fölötte J. M. S. P. betűk vannak bevésve. Az Országház utca 4. számú ház üregében is van egy kőtábla befalazva. Ebben 1758-as szám körül bogárba, egy kerék és körző, valamint T. C. F. betűk.

Más házakban is találtak ilyen táblákat, amelyekről azt hiszik, hogy az üregek keletkezésének a korára vonatkoznak. A legrégebbi évszám, amit láttak: 1667, de bizonyára van öregebb is.

Amikor Lotharingiai Károly Budavárát ostromolta, a törökök sok üreget, folyosót vájtak. Bennük laktak, öntöttek golyóbist. Török eredetre valló koponyát, fegyvert, ágyugolyót még nemrég is sokat találtak.

Nemcsak házak, hanem utcák és terek alatt is tömérdek üreg, folyosó húzódik végig. A sziklapincék a rendes házipincék alatt vannak és közülük sok átvezet idegen szomszéd pincék alá, sőt kútja is van, amelyet még a középkorban csináltak.

Séta a föld gyomrában

Körülbelül 1880-ig nem törődtek a katakombák veszedelmével. Akkor Luka György memorandumot adott be Tisza Kálmán miniszterelnökhöz és föl hívta a figyelmet némely veszedelmre. Sok huzavona után küldtek néhány mérnököt és kisebb óvintézkedések történtek.

A mély üregekben, amelyeknek egy részét magam is végigjártam, regényes tapasztalatok is tárultak föl.

Az Országház utca 5. számú, akkor Országház-féle ház pincéjében például, negyvenkilenc lépcsőfokon lefelé haladva, nyugodt és tiszta víztükröt láttak. Fenekét egy három méternyi póznával nem érheték el. A vizen keskeny, de mindinkább szélesülő töltés vezetett át, amely halommá nőtte ki magát. A halomra érve, falat láttak, amelyen négyszögletes nyílás volt. Amikor ezen bevilágították, nagy bolthajtásos üreg tünt föl. Az üreg alján kis tó hullámozó vize csillogott s ezen néhol áttört a fenék fekete színe. A tó keleti részéből lépcsők emelkedtek, amelyek a szomszédos 6-os számú házba vezettek.

A Dísz tér 6. számú, akkor gróf Karátsonyi Guidó-féle ház alatt előntött kutat találtak.

Az Uri utca 9. számú alatt ropantul mély pincében jártak, amely a bécsi kapunál levő nyílásig, — vasajtóig vezet. A pince bejárója el volt öntve.

A Tárnok utca 14. számú ház pincéjébe, veszedelmes lejárata nélkül fogva, nem lehetett behatolni. A ledobott égő szövetnek világánál látszott a víz, melyből búzshód levegő tódult föl.

A Tárnok utca 11. számú, Esterházy-féle ház alatt több sziklapince is van. Az egyik pince feneke be volt szakadva. Így jöttek reá, hogy alatta harmadsorban is vannak üregek, amelyeknek kijárata a Várkastya falán látható ajtó.

A Tárnok utca 19. számú házban (később: Koronázó tér 1.) ötvenkilenc lépcső vezet le a pincébe. A pince a Szent Háromság térre húzódik, amely alatt hatalmas barlanggá öblösül. Közepén óriási szikla tartja a boltozatot. A pince déli oldalán befalazott rész látható.

Ezen keresztül vezetett egy út a Vizivárosba, a kapucinusokhoz, s egy másik a Krisztinavárosba. A befalazás mellett kis rés látható, amelyen három öl hosszú póznát nyújtottak le, anélkül, hogy az talajt ért volna. Utólag betömött átjáró vezetett innen a 24-es számú ház alá, ahonnan viszont a 26-os számú ház — a régi városháza — pincéjébe lehetett jutni.

Ördögök és kísérletek tanyája

Három évnél tovább tartott, míg a mérnökök vagy nyolcvan folyosót vagy üreget átvizsgáltak és fölmérték. Javasolták aztán, hogy tömjék be, de éppen nem mindenütt fogadták meg a tanácsot.

Telt-múlt az idő s hol itt, hol ott szakadt, omlott be egy-egy pince. Emberáldozat is akad: egyszerre három. A jámbor budai svábasszonyok pedig lassanként egész legendát szőttek a katakombákról.

Nem lehet azt mind eltönni, — mondták babonás keresztvetéssel, — mert ördögök és kísértetek laknak benne.

Amikor aztán megélnékült a forgalom odafönt, nőtt a veszély. Nehéz társzekerek sulya lazította az utcatestet, amely alól itt-ott ma is borzongató dübörgés hallatszik föl. Hisz katakombák húzódnak végig az Uri utca, a Szent Háromság tér, a Verbóczi- és az Országház-utca alatt, meg a Bástya-sétány mentén. Az Alaguttal párhuzamosan egy másik alagut vonul végig.

Megtörtént, hogy a Dísz tér közepe beszakadt. Érthető, mert erre valaha egész völgy választotta el a tulajdonképeni Várhegyet (a Kirá-

lyi Palota alatt) a hegy többi részétől. Itt aztán be is tömtek az egész üreget. A pénzügyminisztérium alatt szintén. A belügyminisztérium alatt csak akkor, amikor a főüreg „főlep“-ét képező réteg 25—30 méter területen leszakadt és már csak egy elmállott szikla tartotta ott a minisztérium alapfalát.

A Zichy-féle Verbóczy utcai és a díszteri 13-as házak alatt is voltak beomlások s akkor a földalatti üregek tetőzetét falazott oszlopokkal és boltívekkel támasztották alá. De néhol még ma is fenyeget veszély.

Ahol járhatók a katakombák, ott se valami kényelmes az út. Talán érdemes lenne idegenforgalmi szempontból legalább egy kis részt úgy átalakítani, hogy az érdeklődők megnézhessek.

*

Sok évvel utánunk egy kiváló, ismert barlangkutató, Kadics Ottokár dr. is bejárta három mérnök és két barlangszakértő társaságában a budai katakombákat, vagy mondjuk: barlangpincéket és amint épp a *Budai Napló* közölte nagy örömmel, ugyancsak érdemesnek találta az üregek pontos föltárását és azt is, hogy a közönség számára egyszerűbb hozzáférhetővé legyen. Szeretném, ha a *Budai Napló* ébersége homloktérben tartaná a problémát, hogy újra feledésbe ne menjen.

GYÓGYFÜRDŐ
Vizgyógyintézet,

Külön férfi és női osztály.
A legmodernebb berendezés.

Szakképzett személyzet.